



RAHVAKULTUURI
K E S K U S

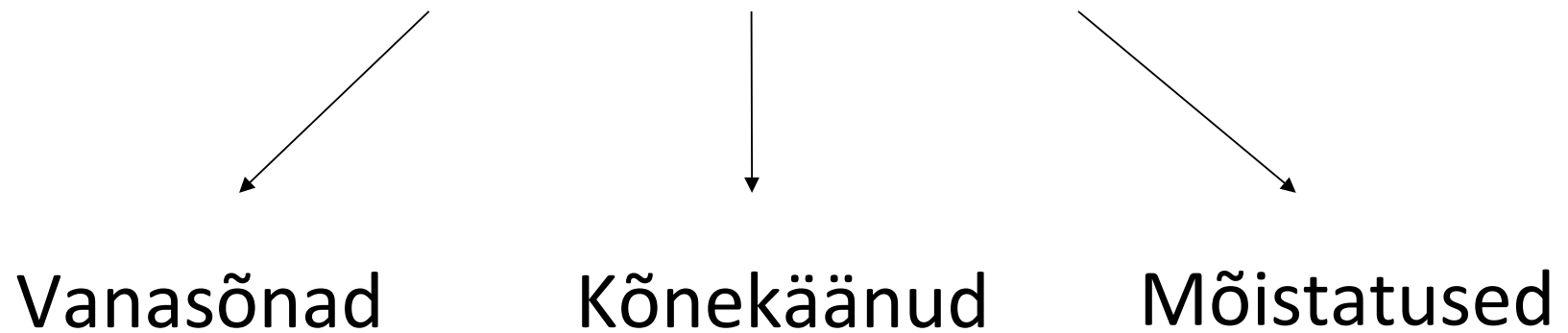
Fraseologismid ja kõnekäänud

Vaimse kultuuripärandi tööleht. Teatriõpetus

Ingrid Mikk
Jüri Gümnaasium
2014

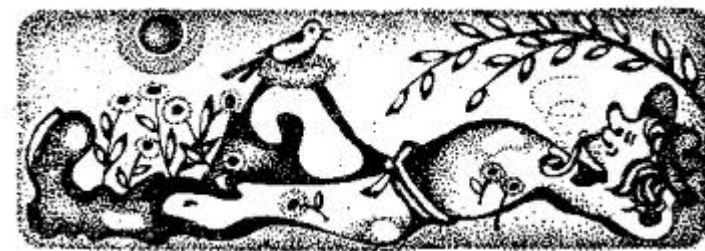


Rahvaluule lühivormid



Paljude rahvaste fraseologismid pärinevad Piiblist

- ◆ käsi puhtaks pesema
- ◆ küünalt vaka all hoidma
- ◆ pärleid sigade ette viskama
- ◆ lambaid sikkudest lahutama
- ◆ tolmu jalgelt pühkima



Leiba luusse laskma

Paljud tuntud aforismid pärinevad antiikkultuurist

- ◆ Damoklese mõõk – pidev hädaoht
- ◆ valge vares – keegi teistest erinev
- ◆ kas kilbiga või kilbi peal – võitjana või kaotajana

Kõnekäänd

- ◆ on rahvaluule üks lühivormidest;
- ◆ on rahvapärane väljend;
- ◆ annab lühidalt, piltlikult edasi mingi olukorra, nähtuse, eseme või omaduse iseloomustuse.

Kõnekäänd on piltlik, kujukas, lühike.

uhke nagu konn mäta otsas

arg kui jänes/ jänes põues

hapud viinamarjad

koorem kaelas

jalad selga võtma

Kõnekäänd

**Otsene tähendus –
sõna-sõnalt kõigile
arusaadav.**

vesi ahjus

nina pidi vedama

**Ülekantud tähendus –
mõte selgub tekstis,
olukorras.**

häda käes

hirm

petma



*Nina pidi vedama. Andres
Varustin, 2012.*

Killud

Tänapäeval asendavad kõnekäändused killud ehk paroolid.

Kildused iseloomustab ajakohasus ja mängulisus.

Enamasti on killud erineva algupäraga tsitaadid.

Kus Siim on? – Kloostri taga metsas. (Filmist „Viimne reliikvia“ (1969))

Kui naine lõhub köögis nõusid, siis pole mehel mõtet kildu visata. (Jaana Hansen)

Parem olla tark ja mõnikord pidurdada, kui et olla pidur ja pidevalt targutada ... (Sõbralt kuulnud)

Kas seda mängu olete juba mänginud?



Kõnekäändude doomino

Pildimaterjali viited

3. slaid

Vanasõnaraamat, ptk F.

<http://www.folklore.ee/~kriku/VSR/TF.HTM>

7. slaid

Varustin, A. (2012, november 6). *Õhtuleht*.

www.oh tuleht.ee/498614/kommentaar-opetajaid-veetakse-vist-ninapidi

10. slaid

Kirjastus Tea koduleht.

<https://kirjastus.tea.ee/est/Tootekataloog/oppemangud/?productID=23755696>